

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

FARG‘ONA DAVLAT UNIVERSITETI

“Tasdiqlayman”

**Farg‘ona davlat universiteti rektori
B.Shermuhammadov**

«20» yanvar 2024 yil

IQTISODIYOT FAKULTETI

JAHON VA MINTAQA IQTISODIYOTI KAFEDRASI

5232300- Mintaqaviy iqtisodiyot bakalavr ta‘lim yo‘nalishi bitiruvchilari
uchun fanlararo

**YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI
DASTURI**

Bilim sohasi:	200000 – Ijtimoiy soha, huquq va iqtisod
Ta‘lim sohasi:	230000 – Iqtisod
Ta‘lim yo‘nalishi:	5232300 – Mintaqaviy iqtisodiyot

FARG‘ONA-2024

Ushbu dastur O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2009-yil 22-maydagi 160-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasi to'g'risida NIZOM" (hozirga qadar mazkur Nizomga bir necha bor o'zgartirishlar kiritilgan bo'lib, 2018-yil 7-noyabrdagi 26-sonli buyrug'iga binoan so'nggi o'zgarish bo'lgan)ga asosan ishlab chiqildi.

Mutaxassis chiqaruvchi kafedra Jahon va mintaqqa iqtisodiyoti kafedrasini bo'lib, dastur Jahon va mintaqqa iqtisodiyoti kafedrasining 2024-yil 15-yanvardagi 6-sonli yig'ilishida muhokama qilingan hamda Iqtisodiyot fakultetining 2024-yil 26-yanvardagi 6-sonli Kengashida ma'qullangan. Universitet kengashining 2024-yil 30-yanvardagi 6-sonli yig'ilishida tasdiqlangan.

Tuzuvchilar:

N.Q.Jo'rayeva	Farg'ona davlat universiteti jahon va mintaqqa iqtisodiyoti kafedrasini mudiri, iqtisodiyot fanlari falsafa doktori
D.R.Xakimov	Farg'ona davlat universiteti jahon va mintaqqa iqtisodiyoti kafedrasini dotsenti, i.f.n.
G.D. Xalmatjanova	Farg'ona davlat universiteti jahon va mintaqqa iqtisodiyoti" kafedrasini dotsenti, i.f.n.

Taqrizchilar:

A.T.Mirzayev	Farg'ona davlat universiteti iqtisodiyot va servis kafedrasini mudiri, iqtisodiyot fanlari doktori.
A.A.Oripov	Farg'ona davlat universiteti buxgalteriya hisobi va iqtisodiy tahlil kafedrasini mudiri, iqtisodiyot fanlari falsafa doktori.

KIRISH

Mazkur dastur 5232300 – Mintaqaviy iqtisodiyot yo‘nalishi bitiruvchilarining to‘rt yil mobaynida ixtisoslik fanlarini o‘qib o‘zlashtirganlik darajasini aniqlash uchun o‘tkaziladigan Yakuniy Davlat Attestatsiyasi sinovlari bo‘yicha ishlab chiqilgan.

2023/2024 o‘quv yilida bitiruvchilarda O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligining 2018-yil 25-avgustda 744-son bilan tasdiqlangan o‘quv rejasidagi umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan o‘tkaziladi.

YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI o‘tkaziladigan fanlar tarkibi:

1. Iqtisodiyot nazariyasi (umumkasbiy fanlari)
2. Mintaqaviy va mahalliy moliya (umumkasbiy fanlari)
3. Mintaqaviy iqtisodiyot (ixtisoslik fanlari)
4. Mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini prognozlash (ixtisoslik fanlari)
5. Mintaqaviy rivojlanish strategiyalari (ixtisoslik fanlari)

1. IQTISODIYOT NAZARIYASI faning mazmuni

«Iqtisodiyot nazariyasi» fanining ahamiyati uning metodologik vazifasi orqali ham namoyon bo'lib, fanning o'zi, tahlili va tamoyillari, olingan xulosalar, tadqiq etilayotgan iqtisodiy qonunlar boshqa ijtimoiy va tarmoq fanlari uchun uslubiy asos bo'lib xizmat qiladi. «Iqtisodiyot nazariyasi» fanini chuqur o'rganish, uning qoida va tushunchalarini bilish boshqa iqtisodiy fanlarni o'zlashtirish va yanada rivojlantirishning garovi hisoblanadi.

Iqtisodiyot nazariyasi fani va uning qonun-qoidalarini bilish uchun, eng avvalo, iqtisodiyot va uning vazifalari to'g'risida tasavvurga ega bo'lish lozim. Insoniyat hayoti va uning taraqqiyoti juda murakkab, ko'p qirrali va g'oyat chigal muammolarga boydir. Bu muammolar kishilarning moddiy ne'matlar ishlab chiqarish, xizmatlar ko'rsatish, fan, madaniyat, siyosat, mafkura, axloq, davlatni boshqarish sohalaridagi va nihoyat, oiladagi va boshqa faoliyat turlarining borgan sari ko'payib, rivojlanib hamda ularning o'zgarib borishi natijasida vujudga keladi. Uzoq davrlar davomida insoniyat fikrini band qilib kelgan ayrim masalalar bugungi kunda oddiy haqiqat va oson bilish mumkin bo'lgan narsaga o'xshab ko'rinadi. Masalan, bugun hammaga ma'lumki, kishilar siyosat, san'at, adabiyot, fan, ma'rifat, madaniyat, ta'lim olish bilan shug'ullanishdan oldin birlamchi hayotiy ne'matlarga bo'lgan ehtiyojlarini qondirishlari kerak. Shuning uchun har bir kishi, o'zining kundalik hayotida bir qator muammolarga, ya'ni kiyim-kechak, oziq-ovqat, uy-ro'zg'or buyumlariga ega bo'lish, bilim olish kabi ehtiyojlarni qanday qilib, nima hisobiga qondirish mumkin degan muammolarga duch keladi. SHu muammolarni echish va o'z ehtiyojlarini qondirish maqsadida kishilar turli yo'nalishlarda, sohalarda faoliyat ko'rsatadilar. Demak, insonning turli faoliyatlari ichida eng asosiysi, insoniyatning yashashi va uning kamol topishini ta'minlaydigani moddiy va ma'naviy ne'matlar 93 ishlab chiqarish va xizmatlar ko'rsatishdan iborat bo'lgan iqtisodiy faoliyatdir. Cheklangan iqtisodiy resurslardan unumli foydalanib, kishilarning yashashi, kamol topishi uchun zarur bo'lgan hayotiy vositalarni ishlab chiqarish va iste'molchilarga etkazib berishga qaratilgan, bir-biri bilan bog'liqlikda amal qiladigan turli-tuman faoliyatlar yaxlit qilib, bir so'z bilan, iqtisodiy faoliyat deb ataladi. Qadimda iqtisodiy faoliyatning asosiy shakli uy xo'jaligi doirasida ro'y bergan. Shuning uchun qadimgi grek olimlarining (Ksenofont, Platon, Aristotel) asarlarida iqtisodiyot – uy xo'jaligi va uni yuritish qonunlari deb tushuntirilgan. Arab leksikonida «iqtisod» tejamkorlik ma'nosida tushunilgan, chunki islom diniga oid adabiyotlarda tejamkorlikka alohida e'tibor berilgan. Lekin, hozirgi davrda iqtisodiyot tushunchasi faqat uy, individual xo'jalik yuritish yoki tejamkorlik ma'nosi bilan cheklanmaydi. Balki iqtisodiyot – mulkchilikning turli shakllariga asoslangan xo'jaliklardan, xo'jaliklararo, davlatlararo birlashmalar, korporatsiyalar, konsernlar, qo'shma korxonalar, moliya va bank tizimlaridan, davlatlar o'rtasidagi turli iqtisodiy munosabatlardan iborat o'ta murakkab ijtimoiy tizimni anglatadi.

Iqtisodiyot nazariyasi fanining savollari

1. Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti va bilish usullari
2. Iqtisodiyot va uning bosh masalasi
3. Iqtisodiyot nazariyasining fan sifatida shakllanishi
4. Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti va vazifalari
5. Iqtisodiy qonunlar va kategoriyalar (ilmiy tushunchalar)
6. Iqtisodiy jarayonlarni ilmiy bilishning usullari
7. Ishlab chiqarish jarayoni va uning natijalari
8. Ishlab chiqarish omillari va ularning tarkibi
9. Ishlab chiqarish jarayonining mazmuni
10. Ishlab chiqarishning umumiy va pirovard natijalari
11. Ishlab chiqarish imkoniyatlari va uning chegarasi
12. Ishlab chiqarishning samaradorligi va uning ko'rsatkichlari
13. Ijtimoiy-iqtisodiy tizimlar va mulkchilik munosabatlari
14. Ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot bosqichlari va ularni bilishga bo'lgan turlicha yondashuvlar
15. Iqtisodiy tizimlar va ularning turli modellari
16. Mulkchilik munosabatlarining mohiyati va iqtisodiy mazmuni. Mulk ob'ektlari va sub'ektlari
17. Mulkchilikning turli shakllari va ularning iqtisodiy mazmuni
18. O'zbekistonda mulkni davlat tasarrufidan chiqarish va xususiylashtirish maqsadi, yo'llari va usullari
19. Tovar-pul munosabatlari rivojlanishi bozor iqtisodiyoti shakllanishi va amal qilinishining asosidir
20. Natural ishlab chiqarishdan tovar ishlab chiqarishga o'tish va uning rivojlanishi
21. Tovar va uning xususiyatlari
22. Qiymatning mehnat nazariyasi va keyingi qo'shilgan miqdor nafliligi nazariyalari
23. Pulning kelib chiqishi, mohiyati va vazifalari
24. O'zbekistonda milliy valyuta – so'mning muomalaga kiritilishi va uning barqarorligini mustahkamlash yo'nalishlari
25. Bozor iqtisodiyotining mazmuni va amal qilishi
26. Bozor iqtisodiyotining mazmuni va uning asosiy belgilari
27. Bozor iqtisodiyotida doimiy va asosiy muammolarning hal qilinishi
28. Bozor iqtisodiyotining afzalliklari va ziddiyatlari
29. Bozor va uning vazifalari
30. Bozorning turlari va tuzilishi

31. Bozor infratuzilmasi va uning unsurlari
32. Bozor iqtisodiyotiga o'tish davri va uning O'zbekistondagi xususiyatlari
33. O'tish davrining mazmuni. Bozor iqtisodiyotiga o'tish yo'llari
34. O'zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o'tishning tamoyillari va xususiyatlari
35. O'zbekistonda bozor islohotlarini amalga oshirish va uning asosiy yo'nalishlari
36. O'zbekistonda milliy taraqqiyot bosqichlarining mazmuni, vazifalari va ahamiyati
37. Mamlakatni jadal isloh etish va modernizatsiyalashning mohiyati, tamoyillari va asosiy yo'nalishlari
38. Talab va taklif nazariyasi. Bozor muvozanati
39. Talab tushunchasi va uning miqdoriga ta'sir qiluvchi omillar. Talab qonuni
40. Taklif tushunchasi. Taklif miqdoriga ta'sir qiluvchi omillar Taklif qonuni
41. Talab miqdori va taklif miqdori o'rtasidagi nisbatning o'zgarishi. Bozor muvozanati
42. Iste'molchi hatti-harakati nazariyasi
43. Raqobat va monopoliya
44. Raqobatning mohiyati, shakllari va usullari
45. Monopoliyalarning iqtisodiy asosi va ularning turlari
46. O'zbekistonda raqobatchilik muhitining vujudga kelishi va monopoliyaga qarshi qonunchilik
47. Narxning mohiyati va shakllanish xususiyatlari
48. Narxning mazmuni va uning vazifalari
49. Narx turlari va ularning mazmuni
50. Raqobatning turli ko'rinishlari sharoitida narxning shakllanish xususiyatlari
51. Narx siyosati va uning O'zbekistonda amalga oshirilish xususiyatlari
52. Tadbirkorlik faoliyati. Tadbirkorlik kapitali va uning aylanishi
53. Tadbirkorlik faoliyati tushunchasi, uning vazifalari va rivojlanish shart-sharoitlari
54. Tadbirkorlik faoliyatining shakllari, ularni tashkil etish va boshqarishning bozor tizimlari
55. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning yanada erkinlashtirilishi va rag'batlantirilishi
56. Tadbirkorlik kapitali va uning harakati bosqichlari
57. Tadbirkorlik kapitalining aylanishi. Asosiy va aylanma kapital
58. Asosiy kapitalni takror ishlab chiqarish va undan foydalanish samaradorligi
59. Korxona (firma) xarajatlari va foydasi
60. Ishlab chiqarish xarajatlari tushunchasi va uning tarkibi

61. Qisqa muddatli va uzoq muddatli davrlarda ishlab chiqarish xarajatlarining o'zgarish tamoyillari
62. Foydaning mazmuni. Foyda normasi va massasi
63. Ish haqi va mehnat munosabatlari
64. Yaratilgan mahsulot va daromadlarning taqsimlanish tamoyillari
65. Ish haqining iqtisodiy mazmuni
66. Ish haqini tashkil etish shakllari va tizimlari
67. Mehnat munosabatlarining iqtisodiy mazmuni va kasaba uyushmalarining roli
68. Agrar munosabatlar va agrobiznes
69. Agrar munosabatlarning iqtisodiy mazmuni. Qishloq xo'jalik ishlab chiqarishining xususiyatlari
70. Renta munosabatlari
71. Agrosanoat integratsiyasi va agrobiznes
72. O'zbekistonda agrar islohotlarni amalga oshirish va yanada chuqurlashtirishning asosiy yo'nalishlari
73. Milliy iqtisodiyot va uning makroiqtisodiy o'lchamlari. Yalpi milliy mahsulot va uning harakat shakllari
74. Milliy iqtisodiyotning qaror topishi va uning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari
75. Milliy mahsulotning mazmuni, tarkibiy qismlari va harakat shakllari
76. Yalpi ichki mahsulotni hisoblash usullari
77. Yalpi talab va yalpi taklif
78. Yalpi talab tushunchasi va uning hajmiga ta'sir qiluvchi omillar
79. Yalpi taklif tushunchasi. Yalpi taklif tarkibi va unga ta'sir qiluvchi omillar
80. Yalpi talab va yalpi taklif o'rtasidagi muvozanat va uning o'zgarishi
81. Iste'mol, jamg'arma va investitsiyalar
82. Iste'mol va jamg'armaning iqtisodiy mazmuni hamda ularning o'zaro bog'liqligi
83. Jamg'arishning mohiyati, omillari va samaradorligi
84. Investitsiyalar va ularning darajasini belgilovchi omillar
85. Jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi nisbatni ta'minlash muammolari
86. O'zbekistonda investitsion faoliyatni ta'minlash va uning shart-sharoitlari
87. Iqtisodiy o'sish va milliy boylik
88. Iqtisodiy o'sishning mazmuni, turlari va ko'rsatkichlari
89. Iqtisodiy o'sishning omillari
90. Iqtisodiy o'sish modellari
91. Milliy boylik tushunchasi va uning tarkibiy tuzilishi
92. O'zbekistonda iqtisodiy o'sishning yuqori sur'atlarini ta'minlash omillari va natijalari

93. Milliy iqtisodiyotning muvozanati va nisbatlari
94. Iqtisodiy muvozanat, uni ta'minlash shart-sharoitlari va aniqlash usullari
95. Iqtisodiy mutanosiblik va uning turlari
96. O'zbekistonda iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish, diversifikatsiyalash va modernizatsiyalash asosida mutanosibli rivojlantirilishi
97. Iqtisodiyotning siklliligi va makroiqtisodiy beqarorlik
98. Makroiqtisodiy beqarorlik va iqtisodiyotning siklliligi
99. Iqtisodiy sikl nazariyalari. Sikllarning asosiy turlari
100. Inqirozlarning mazmuni va turlari
101. Yalpi ishchi kuchi, uning bandligi va ishsizlik
102. Ishchi kuchini takror hosil qilish va uning xususiyatlari
103. Ishchi kuchi bozori. Ishchi kuchiga talab va uning taklifi nisbati
104. Ishchi kuchi bandligi to'g'risidagi turli konsepsiyalar sharhi
105. Ishsizlik va uning turlari. Ishsizlik darajasini aniqlash
106. O'zbekistonda ishchi kuchi bandligini ta'minlash va ishsizlarni ijtimoiy himoyalash borasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari
107. Moliya tizimi va moliyaviy siyosat
108. Moliyaning mohiyati va vazifalari. Moliya tizimi
109. Byudjet taqchilligi va davlat qarzlari
110. Soliq tizimi va uning vazifalari
111. O'zbekistonda byudjet va soliq tizimini takomillashtirish masalalari
112. Pul-kredit tizimi. Banklar va ularning bozor iqtisodiyotidagi roli
113. Pul muomalasi va uning amal qilish qonuniyatlari. Pulga bo'lgan talab va pul taklifi
114. Inflyasiya, uning mohiyati va turlari
115. Kreditning mohiyati, manbalari va vazifalari
116. Bank tizimi. Markaziy va tijorat banklar hamda ularning vazifalari
117. O'zbekistonda milliy valyutani mustahkamlash siyosatining amalga oshirilishi
118. Bozor iqtisodiyotini tartibga solishda davlatning iqtisodiy roli
119. Davlatning milliy iqtisodiyotni tartibga solishdagi roli haqidagi nazariya va qarashlar
120. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishning maqsadi va vazifalari
121. Davlatning iqtisodiyotga ta'sir qilish usullari va vositalari
122. Aholi daromadlari va davlatning ijtimoiy siyosati
123. Aholining daromadlari va uning tarkibi. Aholi turmush darajasi va uning ko'rsatkichlari
124. Daromadlar tengsizligi va uning darajasini aniqlash

125. Davlatning ijtimoiy siyosati. O'zbekistonda ijtimoiy siyosatning asosiy yo'nalishlari
126. Jahon xo'jaligi va uning evolyusiyasi
127. Iqtisodiy rivojlanishning umumjahon tomonlari va ishlab chiqarishning baynalminallashuvi
128. Jahon xo'jaligining globallasuvi yo'nalishlari va ziddiyatlari
129. Xalqaro iqtisodiy munosabatlarning shakllari. Jahon infratuzilmasining rivojlanishi
130. Jahon xo'jaligi aloqalarini xalqaro tartibga solish
131. Xalqaro iqtisodiy integratsiya va O'zbekistonning jahon hamjamiyatiga kirib borishi
132. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning mohiyati, shakllari va ob'ektiv asoslari
133. Jahondagi asosiy integratsion guruhlarining amal qilish xususiyatlari
134. O'zbekistonning jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvi va tashqi iqtisodiy faoliyati
135. Jahon bozori. Xalqaro valyuta va kredit munosabatlari
136. Xalqaro mehnat taqsimoti va xalqaro savdo to'g'risidagi turlicha nazariyalar
137. Xalqaro savdoning mazmuni, tuzilishi va xususiyatlari
138. To'lov balansi, uning tuzilishi va taqchilligi
139. Xalqaro valyuta-kredit munosabatlari va valyuta tizimlari
140. Valyuta-moliya sohasidagi davlatlararo tashkilotlar faoliyatining rivojlanishi

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari

Asosiy adabiyotlar

1. Me Connell, Brue. Economics. 19 th edition. Mcgraw-hil 1/Irwin, USA, 2014.
2. N.Gregory Mankiw. Principles of Economics, 7th edition. Amazon, USA 2014.
3. Paul A.Samuelson, William D.Nordhaus. Economics. 19th Edition. McGraw-Hill Companies. USA. 2009.
4. Xodiyev B.Yu., Shodmonov Sh.Sh. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. - T.: Barkamol fayz-media, 2017. - 783 bet.
5. Xajiev B.D., Mamaraximov B.E., Mambetanov K.D. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik (rus tilida). - T.: «Iqtisodiyot», 2019. - 548 bet
6. O'Imasov A., Vaxobov A.V. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. - T.: «Iqtisod-moliya», 2014. - 480 bet.
7. James Mc Clave, Terry Sincich. "Statistics" 2013 y. - 990 p.
8. Bowley AL. Births and population in Great Britain. Econ J 1924; 34: 188 - 92.

9. Soatov N.M., Tillaxo'jayeva G.N. Bozor jarayonlarini indeks tahlili. Darslik. - T: TDIU, 2011. - 548 bet.
10. Soatov N.M. Bozor jarayonlarini indeks tahlili. –T: TDIU, 2007. 235 bet.
11. SHodmonov SH.SH., G'ofurov U.B. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. – T.: Iqtisod-moliya, 2010. - 728 bet.

Qo`shimcha adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – T.: O'zbekiston, 2018.-76 b
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 28.12.2018 y. UzA.uz.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF- 4947-sonli “O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirishning Harakatlar strategiyasi to'g'risida”gi Farmoni.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SHavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi // Xalq so'zi gazetasi, 2018 yil 29 dekabr.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 17 yanvardagi “2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalish buyicha Harakatlar strategiyasini “Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili”da amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida” gi PF-5635-sonli Farmoni.
6. SHodmonov SH.SH., Mamaraximov B.E. Iqtisodiyot nazariyasi. Ma'ruzalar matni. - T.: Iqtisod-moliya, 2016. - 728 bet.
7. SHodmonov SHLI., Fofurov U.V. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. - T.: Iqtisod-moliya, 2010.-728 bet.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishlari bo'yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi 2017 yil 15 avgustdagi 5023-sonli qarori.
9. Mipziyoev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy taptib-intizom va shaxsiy javobgaplik – hap bip pahbap faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kepak. Toshkent – “O'zbekiston”-2017. 54-bet.
10. Ekonomicheskaya teoriya: Uchebnik dlya bakalavrov / Pod obsh. red. A.Kochetkova. 5 - izd., pererab. i dop. - M.: Izdatelsko-torgovaya korporatsiya «Dashkov i K», 2014. - 696 s.
11. Ekonomicheskaya teoriya. Ekonomicheskie sistemy: formirovanie i razvitie: Uchebnik / Pod red. I.K. Larionova, S.N.Silvestrova. - M.: izdatelsko-torgovaya korporatsiya «Dashkov i K», 2015. - 876 s.
12. Ekonomicheskaya teoriya (politekonomiya): Uchebnik / Pod obsh. red. d-ra ekon. nauk, prof., zasl. Deyatelya nauki RF G.P. Juravlevoy. - 5-e izd. - M.: INFRA - M, 2014, - 864 s. - (Vyssee obrazovanie).
13. Ekonomicheskaya teoriya: uchebnoe posobie / kollektiv avtorov: pod red. M.Sokolinskogo. - 7-e izd., ster. - M.: KNORUS, 2014. - 464 s.
14. Ekonomicheskaya teoriya: uchebnoe posobie / R.G.YAnbasirov.- M.: ID «FORUM»: INFRA-M, 2013. - 624 s.: - (Vyssee obrazovanie).

Internet saytlari

1. www.press-service.uz - O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining matbuot xizmati
2. www.gov.uz — O‘zbekiston Respublikasi hukumat portal
3. www.lex.uz. — O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi
4. www.edu.uz - O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi portal
5. www.stat.uz — O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo‘mitasi rasmiy sayta.
6. www.cbu.uz — O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti.
7. www.mineconomy.uz - O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi rasmiy sayta
8. www.mf.uz — O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiy sayti
9. www.norma.uz — O‘zbekiston Respublikasi konunchiligi sayti
10. www.tsue.uz - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti rasmiy sayti
11. www.tradingeconomics.com — Ekonomicheskie pokazateli
12. www.ereDort.ru - Obzornaya informatsiya po mirovoy ekonomike
13. www.catback.ru - Научные стати i учебные материалы po ekonomike

2. MINTAQAVIY VA MAHALLIY MOLIYA fanning mazmuni

Mintaqaviy va mahalliy moliya moliya tizimining eng muhim bo'g'inidir. Ular kredit, bank va sug'urta tizimlari bilan chambarchas bog'langan. Mintaqaviy va mahalliy moliya moliya bozorining muhim elementidir. Mintaqaviy va mahalliy moliya orqali mamlakatlar o'rtasida o'zaro aloqalar ham amalga oshiriladi. Jahon iqtisodiyoti rivojlanmoqda. Shu sababli, mintaqaviy va mahalliy moliya nima ekanligini, ular qanday faoliyat ko'rsatishi haqida tasavvurga ega bo'lmasdan, umuman olganda, har qanday mamlakatning moliya-kredit tizimi qanday ishlashini baholash qiyin. Mintaqaviy va mahalliy moliya makroiqtisodiyotning kuchli tartibga solish dastagidir. Bu vositadan mohirona foydalanish orqali davlat turli vazifalarni, jumladan, iqtisodiy o'sish sur'atlarini tartibga solishni, pul birligi barqarorligini saqlashni, kreditlar bo'yicha foizlar darajasini tartibga solishni, bozor tebranishlarini yumshatishni hal qilishi mumkin. Hozirda barcha mamlakatlar iqtisodiyotining samarali o'sishi zamonaviy bozor biznesi mutaxassislariga ko'pdan bog'liq bo'lgani uchun fanning o'rnini oliy malakali kadrlarni tayyorlashda beqiyosdir.

Mintaqaviy va mahalliy moliya fani mintaqaviy iqtisodiyotni yo'naltirish talabalariga mo'ljallangan. U mintaqaviy va mahalliy moliyaning mazmuni, byudjet, byudjetdan tashqari maxsus jamg'armalar, byudjet taqchilligi, davlat va mahalliy qarzlarni, ularni qisqartirish va samarali boshqarish yo'nalishlari, byudjet

tizimini qurish tamoyillari, byudjetni tuzish, ko'rib chiqish va ijro etish jarayoni, byudjetlararo munosabatlarni o'rganadi.

Fanni o'qitishdan maqsadmoliyani tashkil etish tamoyillarini chuqur tushunish asosida kasbiy faoliyatni tashkil etish uchun zarur bo'lgan asosiy vakolatlarni shakllantirishga qaratilgan.

Fanning vazifasimintaqaviy va mahalliy moliya fani bo'yicha talabalarni nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.

Mintaqaviy va mahalliy moliya fanining savollari

1. Mintaqaviyva mahalliy moliyanazariyasining shakllanishivariivojlanishi.
2. Iqtisodiyotning tarmoq va hududiy nisbatlarini tartibga solishda mintaqaviy va mahalliy moliyaning roli.
3. Mintaqaviy va mahalliy moliyaning iqtisodiy mohiyati.
4. Jamiyatning ijtimoiy tuzilishini tartibga solishda mintaqaviyva mahalliy moliyaning roli.
5. Mintaqaviy va mahalliy moliyaning funksiyalari.
6. Moliya tizimi bo'g'inlari
7. Mintaqaviy va mahalliy moliyani boshqarishda moliya organlarining roli.
8. Mintaqaviy va mahalliy moliyaviy siyosat.
9. Samaradorlikka yo'naltirilgan byudjetlashtirish nuqtai nazaridan mintaqaviy va mahalliy moliyani boshqarish.
10. O'zbekiston Respublikasida mintaqaviyva mahalliy moliyaniboshqarishsamaradorligini oshirish yo'nalishlari.
11. Moliyaviy siyosatning tarkibiy qismlari.
12. Mintaqaviy va mahalliy moliya tizimi.
13. Moliya tizimining sohalari va bo'g'inlari
14. Mintaqaviy va mahalliy darajada moliyaviy boshqaruv.
15. Mintaqaviy va mahalliy darajada moliyaviy rejalashtirish.
16. Moliyaviy tartibga solish.
17. Mintaqaviy va mahalliy moliyaviy nazorat.
18. Xo'jalik yurituvchi subyektlarni moliyaviy isloh qilish.
19. Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslari.
20. Asosiy kapital doiraviy aylanishining moliyaviy jihatlari.
21. Aylanma kapital doiraviy aylanishining moliyaviy jihatlari.
22. Xo'jalik yurituvchi subyektning ishlab chiqarishchiqimlari.
23. Xo'jalik yurituvchi subyektlarning foydasi.
24. Xo'jalik yurituvchi subyektlarning rentabelligi.
25. Xo'jalik yurituvchi subyektning bahosiyosati.

26. Baholarni shakllantirishning obyektiv asoslari.
27. Baholarni shakllantirishdagi xarajatli yondoshuv metodi.
28. XYUS tomonidan taqdim etilishi mumkin bo'lgan chegirmalar.
29. Baho strategiyalari.
30. Baho turlari, uning tarkibiy tuzilmasi va baholarni shakllantirish metodlari.
31. Xo'jalik yurituvchi subyektlardagi baholarni shakllantirish asoslari.
32. Xo'jalik yurituvchi subyektlar marketing strategiyasining moliyaviy jihatlari.
33. Ishlab chiqarishni yangilash va modernizatsiya qilish investitsion dasturlarini moliyalashtirish.
34. Xo'jalik yurituvchi subyektning innovatsion-investitsion strategiyasini shakllantirish.
35. Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy barqarorligi.
36. Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy barqarorligini baholash.
37. Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy barqarorligi ko'rsatkichlari.
38. Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy barqarorligini oshirish yo'llari.
39. Mintaqaviy va mahalliy darajada byudjet jarayonini boshqarish mexanizmi.
40. Mintaqaviy va mahalliy byudjet daromadlari.
41. Soliqlarning iqtisodiy mohiyati va obyektiv zarurligi.
42. Soliq funksiyalariga tamoyillari.
43. Soliqlarni guruhlantirish.
44. O'zbekiston Respublikasidagi byudjet tizimi.
45. Mintaqaviy va mahalliy byudjet xarajatlari.
46. Byudjetdan moliyalashtirishning umumiy prinsiplari.
47. O'zbekiston Respublikasidagi byudjet tizimini rivojlantirish bosqichlari.
48. Byudjetdan moliyalashtirishning xususiy prinsiplari.
49. Davlat byudjeti xarajatlari, ularni optimallashtirish.
50. Mintaqaviy va mahalliy byudjet tizimi
51. Mintaqaviy va mahalliy byudjet tuzilmasi.
52. Mintaqaviy va mahalliy byudjet jarayon bosqichlari.
53. Byudjetlarning munosabatlar tizimida mintaqaviy va mahalliy moliya.
54. Byudjetdan tashqari fondlar.
55. Ijtimoiy ta'minot.
56. Davlat krediti va davlat qarzi.
57. Mintaqaviy va mahalliy moliyada sug'urtaning o'rni.
58. Mintaqaviy va mahalliy moliya bozorlari.
59. Mintaqaviy va mahalliy moliyada uy xo'jaliklari moliyasi.
60. O'zbekiston Respublikasi hududlarida moliyaviy mustaqillikni mustaxkamlash muammolari va istiqbollari.
61. Davlat byudjetning muvozanatini ta'minlash.

- 62.O'zbekiston Respublikasi byudjettizimining byudjetlari o'rtasida daromadlarni ajratish va taqsimlash.
- 63.Mahalliy byudjetlarning daromadlari, ularning oshirish yo'llari.
- 64.Mahalliy byudjetlar xarajatlari, ularni optimallashtirish.
- 65.O'zbekiston Respublikasining ta'sis sub'ektlarining byudjetlarini shakllantirishda byudjetlararo transfertlarning o'rni.
- 66.O'zbekiston Respublikasining davlat byudjetdan tashqari jamg'armalari byudjetlariga byudjetlararo transfertlar, ularni tashkil etish xususiyatlari.
- 67.O'zbekiston Respublikasida byudjetlararo munosabatlarning rivojlanish bosqichlari.
- 68.O'zbekiston Respublikasida byudjetlararo munosabatlarni takomillashtirish yo'nalishlari.
- 69.Mahalliy byudjetlar balansini ta'minlash.
- 70.O'zbekiston Respublikasida byudjetlararo munosabatlarni tashkil etish va undan foydalanish bo'yicha xalqaro tajriba.
- 71.Davlat byudjeti daromadlari, ularning o'sish yo'llari.
- 72.O'zbekiston Respublikasining davlat qarzlarini boshqarish.
- 73.O'zbekiston Respublikasi byudjet qonunchiligi va uni takomillashtirish yo'nalishlari
- 74.O'zbekiston Respublikasining davlat ichki qarzi, uning xususiyatlari.
- 75.O'zbekiston Respublikasining davlat tashqi qarzi, uning xususiyatlari.
- 76.O'zbekiston Respublikasi Pensiya jamg'armasi, uni shakllantirish xususiyatlari.
- 77.Davlat kreditining mazmun-mohiyati.
- 78.Davlat kreditida davlat kafilligi.
- 79.Davlat krediti funksiyalari.
- 80.Respublika yo'l jamg'armasi, uni shakllantirish xususiyatlari.
- 81.O'zbekiston Respublikasining davlat qarzini boshqarishni tashkil etish.
- 82.Budjetning ijrosi to'g'risidagi hisobot va uni tasdiqlash.
- 83.Budjetni muhokama qilish (ko'rib chiqish) va tasdiqlash (qabul qilish)
- 84.Mamlakatning budjet tizimi prinsiplari.
- 85.Budjettizimining yagonaligi prinsipi.
- 86.Budjetlarning mustaqilligi prinsipi.
- 87.Budjetlarning balanslilik prinsipi.
- 88.Budjet mablag'laridan foydalanishning samaradorligi va tejamliligi prinsipining ma'no mazmuni.
- 89.Budjet xarajatlarini qoplashning umumiyligi prinsipi.
- 90.Budjet tizimidagi oshkoralik prinsipi.
- 91.Budjet mablag'larining manzilliligi va maqsadli xarakterdaligi prinsipi.

- 92.O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining budjet tizimini boshqarish sohasidagi vakolatlari.
- 93.Qoraqalpog'iston Respublikasi Jo'qorg'I Kengeshi va mahalliy hokimiyat vakillik organlariga budjet tizimini boshqarish sohasidagi vakolatlari.
- 94.Davlatning budjetdan tashqari jamg'armalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati va ahamiyati.
- 95.Davlatning budjetdan tashqari jamg'armalarini tashkil etish tartibi va shakllantirish metodlari.
- 96.Davlatning budjetdan tashqari jamg'armalarining klassifikatsiyasi.
- 97.Pensiya, nafaqava to'lov xarajatlarini moliyalashtirish tartibi.
- 98.Davlatning budjetdan tashqari jamg'armalarining moliyaviy munosabatlari.
- 99.Mintaqaviy va mahalliy moliyada sug'urta bozori.
100. Sug'urta bozorining professional ishtirokchilari.

Asosiy adabiyotlar:

1. Malikov T., Olimjonov O. Moliya. Darslik. – T.: “Iqtisod-moliya”, 2019. - 920 b.
2. Malikov T. Moliya. O`quv qo`llanma. –T.: “Iqtisod-moliya”, 2018. - 274 b.
3. Malikov T. Byudjet-soliq siyosati. Darslik. – T.: “Iqtisod-moliya ”, 2019. - 404 b
4. Regionalniyeimunisipialniyefinansiuchebnik. Pod redaksiyeyL.L.Igoninoy. –M.Yurait.-2022-477 b
5. I.S.Rakitina, N.N.Berezina Gosudarsvenniye I minisipialniye finansi. Uchebnoeposobiye.-M.: “Yurayt”, 2019 332 b.
6. Mishkin F.S. Financial markets and institutions.-9th edition.-Pearson, 2018.-694p.
7. Eskindarov M.A. otv. red. Zvonova YE.A Mejdunarodniy finasoviy rinok.-Uchebnik i praktikum dlya bakalavriat i magistraturi.-Moskva: Izdatelstvo Yurayt, 2018.-453 s.

Qo`shimcha adabiyotlar:

- 4.O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida” gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni.
5. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz.-Toshkent: «O‘zbekiston» NMIU, 2017-488b.
6. MirziyoyevSh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. – Toshkent: “O‘zbekiston”NMIU, 2017.-104b.
7. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbnkiston davlatini birgalikda barpo etamiz.-Tonkent: “O‘zbekiston” NMIU 2017.-56b.
8. MirziyoyevSh.M. Qonun ustivorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonliginin garovi. –Toshkent: “O‘zbekiston” NMIU, 2017-48b.

Internet saytlari:

9. <http://www.uza.uz//> – O‘zbekiston Respublikasi Milliy axborot agentligi rasmiy sayti.
10. <http://www.mf.uz//> – O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiy sayti.
11. <http://www.stat.uz//> – O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi rasmiy sayti.
12. <http://www.soliq.uz//> – O‘zbekiston Respublikasi Soliq qo‘mitasi rasmiy web sayti.
13. <http://cbu.uz//> – O‘zbekistonRespublikasimarkaziybankirasmiy web sayti.
- 14.<http://www.cer.uz//> – O‘zbekistonRespublikasiqitistodiyotadqiqotlarmarkazirasmiy web sayti
15. <http://www.uzse.uz//-> “Toshkent” Respublika fond birjasirasmiy web sayti
16. <http://www.tdiu.uz//-> Toshkent davlatiqitistodiyotuniversitetirasmiy web sayti.
17. <http://www.tfi.uz//-> Toshkent moliyainstitutirasmiy web sayti

3.“MINTAQAVIY IQTISODIYOT” fanining mazmuni

Mintaqaviy iqtisodiyotning mohiyati, mintaqalarning turli tabiiy - iqlim sharoitlari, iqtisodiy salohiyatlarini, bozor islohotlarini amalga oshirish avvalo hududiy darajada namoyon bo'lishini, mavjud ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etishda xududiy boshqaruv organlari ma'suliyati va ularning vakolatlarini kengayishini hamda muhim iqtisodiy masalalar tarmoq, umumrespublika miqyosidan hududiy darajaga o'tkazilishini amalda qanday borayotganini o'rganish. «Mintaqaviy iqtisodiyot» tushunchasini, mohiyatini, turli mintakalarning geografik o'rni, tabiiy sharoiti, resurslari, ixtisoslashuvda farqli va o'xshash tomonlarini aniqlab, ularni xususiyatlarini tahlil qilish, mamlakat hududi va uning mintaqalarini tabiiy-resurs salohiyatini, rivojlanish darajasini, etakchi tarmoqlar joylashuvi haqida tushuncha berish, har bir mintaqaning tabiiy-iqtisodiy, demografik, ekologik va boshqa xususiyatlarini hisobga olgan holda iqtisodiyotni yuksaltirish bo'yicha vazifalarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi bilan mushtarak holda amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganish. Mintaqaviy iqtisodiyot fanining predmeti, maqsadi va vazifalari, fanning asosiy tushunchalari va ularning mohiyati, mintaqalarning hududiy va tarmoq tarkibiga ta'sir etadigan omillar, tabiiy va iqtisodiy salohiyat tushunchalari hamda ularning mazmun, mohiyati, hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish indikatorlarini guruhlashtirish, mintaqalar raqobat ustunligi tushunchasi va uning mazmun mohiyati, mintaqalarning eksport salohiyati va uni oshirish yo'llari, davlat hokimiyati vakolatlarini turli pog'onalari o'rtasida taqsimlashning mintaqalar iqtisodiy taraqqiyotiga ta'siri, mintaqalar moliyaviy mablag'lari va ularning shakllanish xususiyatlari, mahalliy byudjetning tushumlari va xarajatlari, hududiy boshqaruvning tashkiliy tuzilishi va tamoyillari

“Mintaqaviy iqtisodiyot” fanining savollari

1. Mintaqaviy iqtisodiyot fanining predmeti, maqsadi va vazifalari.
2. Ishlab chiqaruvchi kuchlarni joylashtirish qonuniyatlari va tamoyillari
3. O'zbekistonning ma'muriy - xududiy tuzilishi va ularning mintaqaviy rivojlanish xususiyatlari
4. Mintaqalar tabiiy - resurs salohiyati va ularning hududiy taraqqiyotda tutgan o'rini
5. Mintaqalar aholisi va mehnat resurslari.
6. Mintaqalarda sanoat tarmog'ini rivojlanish xususiyatlari.
7. Ishloq xo'jaligining hududiy ixtisoslashuvi.
8. Transport va axborot kommunikatsiya infratuzilmasining mintaqaviy rivojlanish xususiyatlari O'zbekistonning respublika, mintaqalar, va mahalliy boshqaruv organlari o'rtasidagi vakolatlarni taqsimlash mexanizmi
9. Mintaqaviy iqtisodiy siyosat.
10. Mintaqalar moliyasi va byudjetlararo munosabatlar.
11. Mintaqalarni ijtimoiy - iqtisodiy va innovatsion rivojlantirishni tartibga solish
12. Mintaqalar taraqqiyotini prognozlash va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish strategiyalari

13. Mintaqalar raqobatbardoshligi va raqobat ustunligi.
14. Mintaqalarning tashqi iqtisodiy aloqalari va eksportni ko'paytirish yo'llari
15. Hududlar taraqqiyotining ekologik jihatlari
16. Tabiatdan foydalanishning mintaqaviy muammolari
17. Mintaqaviy iqtisodiyotni fan sifatida shakllanishi va rivojlanishi
18. Mintaqaviy iqtisodiyotning tadqiqot usullari.
19. Xududlarda ishlab chiqaruvchi kuchlarni joylashtirish qonuniyatlari va tamoyillari.
20. Xududlarda ishlab chikarish kuchlarini joylashtirish bo'yicha xorijiy tajribalar.
21. O'zbekistonning ma'muriy-hududiy tuzilishi va ularning mintaqaviy rivojlanish xususiyatlari.
22. Ma'muriy-hududiy tarkibi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida).
23. Xududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari (Andijon viloyati misolida).
24. Hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari (Buxoro viloyati misolida).
25. Ma'muriy-hududiy tarkibi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari (Jizzax viloyati misolida).
26. Xududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari (Navoiy viloyati misolida).
27. Ma'muriy-hududiy tarkibi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari (Namangan viloyati misolida).
28. Hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari. (Samarqand viloyati misolida).
29. Ma'muriy-hududiy tarkibi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari (Sirdaryo viloyati misolida).
30. Hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari (Surxondaryo viloyati misolida).
31. Hududning ma'muriy-hududiy tarkibi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari (Toshkent viloyati misolida).
32. Hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari (Farg'ona viloyati misolida).
33. Xorazm viloyatining ma'muriy-hududiy tarkibi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari.
34. Qashqadaryo viloyatining ma'muriy-hududiy tarkibi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari.
35. Toshkent shahrining ma'muriy-hududiy tarkibi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari.
36. O'zbekistonda iqtisodiy rayonlarga ayasratish amaliyotining mintaqalar ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida tutgan o'rni.
37. Toshkent iqtisodiy rayonida ishlab chiqarish kuchlarining joylashish va rivojlanish xususiyatlari.

- 38.Mirzacho'l iqtisodiy rayonida ishlab chiqarish kuchlarining joylashish va rivojlanish xususiyatlari.
- 39.Farg'ona iqtisodiy rayonida ishlab chiqarish kuchlarining joylashish va rivojlanish xususiyatlari.
- 40.Zarafshon iqtisodiy rayonida ishlab chiqarish kuchlarining joylashish va rivojlanish xususiyatlari.
- 41.Quyi Amudaryo iqtisodiy rayonida ishlab chiqarish kuchlarining joylashish va rivojlanish xususiyatlari.
- 42.Janubiy iqtisodiy rayonida ishlab chiqarish kuchlarining joylashish va rivojlanish xususiyatlari.
- 43.Tabiiy-resurs salohiyati.
- 44.Xududning tabiiy resurslar bilan ta'minlanish darajasi.
- 45.Hududlarda tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va ularni muhofaza qilish masalalari .
- 46.Hududlar aholisi va mehnat resurslari.
- 47.Aholining tabiiy harakati va undagi o'zgarishlar.
- 48.Hududlarda mehnat bozori shakllanishining mintaqaviy xususiyatlari.
- 49.Mehnat bozorini tartibga solish va uni takomillashtirish yo'llari.
- 50.Bandlik va aholini ishga joylashtirish balansini ishlab chiqish hamda ishga joylashtirishga muhtoj, mehnat bilan band bo'lmagan aholini hisoblash amaliyoti.
- 51.Hududlarda ijtimoiy himoya tizimi va uning milliy hamda mintaqaviy jihatlari.
52. Iqtisodiyot tarmoqlari va ularning rivojlanish xususiyatlari.
- 53.Hududlarda sanoat ishlab chiqarishi va uning rivojlanish bosqichlari.
- 54.Mintaqalarda sanoat tarmog'ini rivojlanish xususiyatlari.
- 55.Sanoat kooperatsiyasi va uning xududiy hamda tarmoq tarkibi.
- 56.Hududlarda qishloq xo'jaligining milliy iqtisodiyotda tutgan o'rni.
- 57.Qishloq xo'jaligining hududiy ixtisoslashuvi.
- 58.Agrosanoat majmuasi.
- 59.Transport, axborot kommunikatsiya infratuzilmasining mintaqaviy rivojlanish xususiyatlari.
- 60.O'zbekistonning Respublika, mintaq, va maxalliy boshqaruv organlari o'rtasidagi vakolatlarni taqsimlash mexanizmi.
- 61.Mintaqaviy iqtisodiy siyosat.
- 62.Mintaqaviy iqtisodiy siyosat bo'yicha xorijiy tajribalar.
- 63.Mintaqalar moliyasi va byudjetlararo munosabatlar.
- 64.Mahalliy byudjet.
- 65.Mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini tartibga solish.
- 66.Mintaqalar taraqqiyotini prognozlash va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish strategiyalari.
- 67.Mintaqalar raqobat ustunligi va uni ta'minlash yo'nalishlari.
- 68.Mintaqalar raqobatbardoshligini baholash usullari.
- 69.Mintaqalarning tashqi iqtisodiy aloqalari.
- 70.Hududlar taraqqiyotining ekologik jihatlari va tabiatdan foydalanishning mintaqaviy muammolari.
71. Aholining tabiiy harakati va undagi o'zgarishlar

72. Mehnat bozori shakllanishining mintaqaviy xususiyatlari.
73. Mintaqalarda sanoat tarmogini rivojlanish xususiyatlari.
74. Qishloq xo'jaligining milliy iqtisodiyotda tutgan o'rni.
75. Agrosanoat majmuasi
76. Transport infratuzilmasining mintaqaviy rivojlanish xususiyatlari.
77. Axborot kommunikatsiya infratuzilmasining mintaqaviy rivojlanish xususiyatlari
78. Logistika yo'llarining ahamiyati
79. Davlat byudjetining shakllanish manbalari
80. Davlat byudjetining taqsimlanishi
81. Hududiy byudjetlarning shakllanishi
82. "Tashabbusli byudjet" loyihasi
83. D.Rikardoning "Nisbiyustunlik" nazariyasi
84. Erkin sanoat zonalari
85. Erkin iqtisodiy zonalar
86. Kichik sanoat zonalari
87. O'zbekistonning tashqi savdo aylanmasi
88. Hududlarning eksport salohiyati
89. Mintaqalarning ekologik muammolari: Orol bo'yi mintaqasi
90. Global ekologik muammolar: Suv tanqisligi
91. Global ekologik muammolar: oziq-ovqat tanqisligi
92. Global ekologik muammolar: aholi sonining ortib borishi

Asosiy adabiyotlar

1. Martin Armstrong, J.Taylor. Regional esonomiss and politisy. 3gdyedition. ISBN, 2010-448 p.
 2. Granberg.Osnovy regionalnoy ekonomiki. Uchebnik dlya vuzov/A.G. Granberg; Gos.Universitet.-Vysshaya shkola.-4-e izd.-M.:Izd.domGU VSHE, 2004.495.
 - Roberta Capello. Regional Economics. USA: Routledge, 2016.
 3. Vedyapina V.N. Regionalnaya ekonomika. - M.: «INFRA», 2008. – 510 str
 - 4.YakubovI.O., HakimovH.A. "Mintaqaviy iqtisodiyot". O'quv-uslubiy majmua. T.: TDIU, 2016 yil
 - 5.Rahimova M.R. Mintaqa va mahalliy xo'jalik iqtisodiyoti. O'quv qo'llanma. T.: O'zRYoUAI, 2004. – 128 bet.
 - 6.Rahimova M.R., Ishmuxamedov A.E. Mintaqaviy iqtisodiyot. Lotin alifbosida darslik. T .TDIU, 2010. 335 bet.
 - 7.Soliev A. vaboshqalar. O'zbekistonhududlariijtimoiy-iqtisodiyrivojlanishi. Monografiya T. "Mumtozso'z" 2010. 100 bet.
 - 8.Ishmuhammedov A.E., Djumayev Z.A, Jumayev Q. X. Makroiqtisodiyot: O'quvqo'llanma. T.: O'zbekistonYozuvchilaru yushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2005. -192 bet.
 - 9.B. Globallashuv ziddiyatlari: iqtisodiy, ijtimoiy va ma'naviy jihatlari. – T.: "Ma'naviyat", 2006.
- Qo'shimcha adabiyotlar

- 10.O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi-T.Yu.:O'zbekiston, 2018-76 b.
- 11.Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. T. 1. - Toshkent: O'zbekiston, 2017.
- 12.2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947 sonli Farmoni.
- 13.Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. - Toshkent: O'zbekiston, 2017.
- 14.Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson ma'nfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yiligiga bag'ishlangan tantanali marosimidagi ma'ruzasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2017.
- 15.Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. - Toshkent: O'zbekiston, 2017.
- 16.2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasining 33-maqsadi bo'yicha ma'lumot. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son
- 17.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi 2020-yil 2-4 yanvar. Toshkent: «Tasvir nashriyot uyi, 2020. – 72 b.
- 18.Shavkat Mirziyoyev “Yangi O'zbekiston strategiyasi” Toshkent 2021. O'zbekiston nashriyoti. 464 bet
- 19.Abduraxmonov K.X., Abdullaev O., Dadaboev Sh.”Regionalnaya ekonomika i upravlenie” Uchebnik. TGEU. 2007.730s.
- 20.Krutikov V.K., Areklyan S.A.,Dorjokina T.V., Kostina O.I., Fyodrova O.V. Regionalnaya ekonomika. Uchebno-metodicheskoe posobie. Kaluga: Izd-vo “Eydos” 2015.-202 s.

Internet saytlari

1. <http://www.gov.uz> – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali
2. <http://www.lex.uz> – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi
3. <http://www.stat.uz>– O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qo'mitasi rasmiy sayti.
4. <http://www.cbu.uz>– O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti.
5. <http://www.mineconomy.uz>
6. <http://www.soliq.uz>
7. <http://www.worldbank.org>.
8. <http://www.mf.uz>
9. <http://www.cbu.uz>
10. <http://www.ebrd.org>.
11. <http://www.imf.org>.

4. MINTAQALARNI IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI PROGNOZLASH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida iqtisodiy-ijtimoiy prognozlashtirish – bu oʻtmishni, hozirgi zamonning rivojlanish qonuniyatlari, tendensiylariga asoslangan holatda kelajakni oldindan ilmiy bilish va istiqboldagi rivojlanish maqsadlarini va vazifalarini aniqlashdan iborat. Prognozlashtirish mamlakat iqtisodiyoti mintaqalari holatiga toʻgʻri baho berib, kelgusidagi rivojlanish yoʻnalishlarini koʻrsatib beradi va amaliy jihatdan katta ahamiyatga ega.

"Mintaqalarni iqtisodiy - ijtimoiy rivojlanishini prognozlash" fanining predmeti - prognozlashtirish ob'ekting rivojlanish qonuniyatini oʻtmishi asosida oʻrganib, butun bir iqtisodiy majmua va uning tarkibiy qismlari ob'ektiv asoslangan rivojlanish holatlari va tendensiylarining vaqt va fazodagi miqdor va sifat darajalarini aniqlashdir.

"Mintaqalarni iqtisodiy - ijtimoiy rivojlanishini prognozlash" ning asosiy vazifasi mintaqaning iqtisodiy - ijtimoiy rivojlanish yoʻllarini real baholash, bu rivojlanishning maqbul boshqaruv yechimlarini ilmiy asoslash uchun ustivor variantlarni aniqlashdir. Bundan tashqari, u iqtisodiyotning rivojlanish yoʻnalishlarini miqdor va sifat jihatdan tahlil qiladi, muamolarni, yangi jarayon va holatlarni oʻrganadi, iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning ehtimolli yoʻnalishlarini belgilaydi, imkoniyatlarni baholaydi, ijtimoiy, iqtisodiy, ilmiy-tehnika va boshqa chora – tadbirlarni hayotga tatbiq etadi, samarasini aniqlaydi, ijtimoiy-iqtisodiy va ilmiy-tehnika bosh yoʻnalishlarni asoslaydi.

"Mintaqalarni iqtisodiy - ijtimoiy rivojlanishini prognozlash" fanining maqsadi - prognozlashtirishning asosiy usullari va tamoyillarini mintaqada sodir boʻlayotgan ijtimoiy - iqtisodiy jarayonlarga moslashgan holda oʻrganishdan iborat.

Mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini prognozlash fanining savollari

1. Muddatiga koʻra prognoz turlari va ularning mohiyati.
2. Mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini prognozlashdagi asosiy makroiqtisodiy koʻrsatkichlar.
3. Qurilish tarmogʻi va uning hozirgi kundagi ahamiyati.
4. Tarmoqlararo balans modeli.
5. Sohasiga koʻra prognoz turlari va ularning mohiyati.
6. Modellash jarayonining mazmuni.
7. Prognozlashtirish prinsiplari va ularning mazmuni.
8. Mintaqalarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga taʼsir etuvchi omillar.
9. Ijtimoiy soha tarmoqlari va ularning tarkibiga kiruvchi ob'ektlar.
10. Kapital qoʻyilmalarni prognozlash.
11. Sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmlari va prognozlash koʻrsatkichlari.
12. Qaror qabul qilishda prognozlarning oʻrni va roli.
13. Kapital qoʻyilmalar va ularning ahamiyati.
14. Prognozlarning klassifikatsiyasi.

15. Qishloq xo'jaligi tarmoqlari.
 16. Prognozashtirishning ekspert baholash metodi va uning mohiyati.
 17. Prognozlash metodlari.
 18. Sanoat taraqqiyotining bosqichlari.
 19. Kapital qo'yilma shakllari va ularning mohiyati.
 20. Miqyosiga ko'ra prognoz turlari va ularning mohiyati.
 21. Prognozashtirishning ekstrapolyatsiya metodi va uning mohiyati.
 22. Mintaqaning kapital qo'yilmalar manbalari tuzilmasi.
 23. Qishloq xo'jalik mahsulotlari prognoz ko'rsatkichlari.
 24. Mazmuniga ko'ra prognoz turlari va ularning mohiyati.
 25. Iqtisodiy prognozlash va uning ahamiyati.
 26. Sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishning asosiy prognoz ko'rsatkichlari.
 27. Prognozashtirishda iqtisodiy modellar.
 28. Qishloq xo'jaligi va uning o'ziga xos xususiyatlari.
 29. Ilmiy-texnikaviy taraqqiyot va uning prognozashtirishdagi ahamiyati.
 30. Markazlashtirilgan investisiya yo'nalishlari.
 31. Boshqaruv darajasiga ko'ra prognoz turlari va ularning mohiyati.
 32. Sanoat tarmoqlari tarkibi.
 33. Kapital qo'yilmalarni prognozlash darajalari.
 34. Kapital qo'yilmalar bo'yicha sur'atlarni prognozlash.
 35. Fundamental tarmoqlar va ularning hozirgi kundagi ahamiyati.
 36. Ijtimoiy prognozlash va uning ahamiyati.
 37. Qishloq xo'jalik mahsulotlari prognoz ko'rsatkichlari.
 38. Prognozashtirishning modellashtirish metodi va uning mazmuni.
 39. Sanoat mahsulotlari hajmi va uning tarkibi.
 40. Transport tarmog'i va uning tarkibi.
 41. Transport tarmoqlarini prognozashtirish ko'rsatkichlari.
 42. Xizmat ko'rsatish sohasi va uning tarkibi.
 43. Xizmat ko'rsatish sohalarining tuzilishi.
 44. Xizmat ko'rsatishni iqtisodiy prognozlashning asosiy yo'nalishlari.
 45. Tashqi iqtisodiy faoliyat va uning yo'nalishlari.
 46. Tashqi iqtisodiy faoliyatning prognoz ko'rsatkichlari.
 47. Demografik o'sish ko'rsatkichlari.
 48. Demografik jarayonlar va ularning mazmuni.
 49. Mehnat bozorini prognozlash ko'rsatkichlari.
 50. Aholi turmush darajasi va uni oshirish yo'llari.
 51. Aholi ehtiyojini prognozlash.
 52. Ijtimoiy rivojlanish va uni prognozlash.
 53. Mintaqada iqtisodiy o'sish, mohiyati va turlari.
 54. Iqtisodiy o'sishni tavsiflovchi mezonlar.
 55. Iqtisodiy o'sishni prognozashtirish.
- Adabiyotlar:

1. Berkinov B.B., Ashurova D.S., Abdullaev M.K. Mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini prognozlash. O'quv qo'llanma. –T.: TDIU, 2011. –324 b.
2. Mahmudov N., Hakimov H. Makroiqtisodiy tahlil. O'quv qo'llanma. –T.: TDIU, 2019. -181 b.
3. Vladimirova L.P. Prognozirovaniye i planirovaniye v usloviyax rinka: uchebnoye posobiye dlya vuzov /M.: Dashkov i K, 2006. - 400 s.
4. Irmatov M.M., Haydarov M.T. «Iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishni prognozlashtirish» - (O'quv qo'llanma) – T.: TDIU, 2005. – 248 b.

5.MINTAQAVIY RIVOJLANISH STRATEGIYALARI FANINING MAZMUNI

So'nggi paytlarda mintaqalarni tahlil qilishda tizimli yondoshuvdan foydalanish faollashdi. Bu birinchi navbatda ijtimoiy –iqtisodiy va ekologik tizimlar sifatida o'rganishda namoyon bo'ladi. Rivojlangan mamlakatlarning mintaqaviy siyosati uzoq vaqt davomida asosan ishlab chiqaruvchi kuchlarni taqsimlash jarayonlariga davlat siyosati bo'lib kelganligi tasodif emas. Faol mintaqaviy siyosatni olib borgan ushbu davlatlar rivojlanmagan xududlarni rivojlantirish, depressiya qilingan sanoat maydonlarini qayta qurish, aglomeratsiyalarni nomarkazlashtirish va sanoat ishlab chiqarish konsentratsiyasi ustidagi maydonlar va klasterlarni shakllantirish kabilar bilan ajralib turadi. Tobora chuqurlashtirilayotgan islohotlar davomida masalaga shu nuqtai-nazardan yondoshilib, ko'p ukldli iqtisodiyotni boshqarishning shakllanishi va rivojlanishini baholash shuni ko'rsatadiki, mahalliy darajalarda xududiy dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirishda kamchilikka yo'l qo'yilgan. Ular asosan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning ilg'or shakllari va usullarini tadbqiq qilishning uslubiy negizini qayta ko'rib chiqishni taqozo etmoqda. SHu nuqtai-nazardan hududlar va hududlar darajasidagi aniq dasturlarni ishlab chiqish, ularni amalga oshirish usullari va mexanizmlarini to'g'ri ishlab chiqish muhim dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Bu esa o'z navbatida hududlarda ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarning borishiga, aholi turmush darajasini oshirishga, ishlab chiqarish va xususan xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishga katta ta'sir ko'rsatadi. Yuqoridagi masalalarni izchil hal qilishda mintaqaviy rivojlanish strategiyalarni ishlab chiqish va hududlarni rivojlantirishga safarbar qilish maqsadga muvofiq hisoblanadi. SHu nuqtai nazardan mintaqalarni rivojlantirish strategiyalarni fanini o'rganish hududlarni iqtisodiy taraqqiyotini tadqiq qilishda katta hissa qo'shadi.

Mintaqaviy rivojlanish strategiyalari fanining savollari

1. Mintaqalarning milliy iqtisodiyotni rivojlanishidagi roli.
2. “Mintaqa” tushunchasi, mintaqalarning milliy iqtisodiyotni rivojlanishidagi roli va ahamiyati.
3. Mintaqaviy rivojlanish strategiyalari fanining predmeti va boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi
4. Mamlakat mintaqaviy rivojlanish strategiyasining eng muhim yo'nalishlari.

5. Globallashuv va mintaqaviy rivojlanishning o‘zaro bog‘liqligi
6. Mintaqalar rivojlanishini tartibga solishning maqsadi va vositalari.
7. Davlat boshqaruv tizimida funksional tahlil va samarali makroiqtisodiy siyosatni shakllantirish
8. Tabiiy resurslarning mintaqaviy rivojlanish strategiyalaridagi o‘rni
9. Mintaqaviy strategik rivojlanish tamoyillari
10. O‘zbekistonning ma’muriy-hududiy bo‘linishining tarixi va hozirgi holati.
11. Mintaqalarni rivojlantirish strategiyasini shakllantirish tendensiyalari va uning hozirgi holati.
12. Mintaqaviy boshqarishni nomarkazlashtirish sharoitida iqtisodiy strategiyani shakllantirish . mintaqaviy rivojlanish omillari
13. Mintaqaviy boshqarishni asosiy indikatorlari
14. Mintaqaviy strategik rivojlanish xususiyatlari
15. Mintaqaviy rivojlanishni davlat tomonidan tartibga solishning xorij tajribasi.
16. Mamlakatimiz mintaqalarining iqtisodiy salohiyatini baholash
17. Mintaqaviy notengliklarning sabablari.
18. Hududiy strategik rivojlanish va boshqaruvni nomarkazlashtirish mexanizmlari hamda mahalliy boshqaruv organlarining o‘rni.
19. O‘zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi va uning mintaqaviy rivojlanish bilan o‘zaro bog‘liqligi
20. Mintaqalarda mehnat resurslaridan samarali foydalanish.
21. Mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining o‘rta va uzoq muddatli istiqbollari.
22. Mahalliy va mintaqaviy iqtisodiy siyosatning yo‘nalishlari
23. Mahalliy va mintaqaviy iqtisodiy siyosat tushunchasining mazmun-mohiyati.
24. Mintaqaviy rivojlanishda iqtisodiy vositalardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish
25. Mintaqaviy strategik rivojlanishni ta’minlashning tashkiliy iqtisodiy mexanizmlari
26. O‘zbekistonda qabul qilingan davlat dasturlarining vazifalari va ob’ektlari.
27. O‘zbekiston Respublikasi mintaqaviy rivojlanishda byudjetlararo munosabatlarni takomillashtirish.
28. O‘zbekiston Respublikasida hududiy rivojlanishni soliqqa tortish va moliyaviy dastaklarni takomillashtirish
29. Mintaqaviy boshqarishni nomarkazlashtirish sharoitida mintaqalar raqobatdoshligini oshirish yo‘llari.
30. Mintaqalar iqtisodiyotini raqobatbardoshligini oshirishda ixtisoslashuv darajasining ahamiyati.
31. Mintaqaviy strategik rivojlanishni ta’minlashda klaster mexanizmining ahamiyati
32. Mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlanishida klaster mexanizmining ahamiyati.
33. Agroklasterni rivojlantirish hududlarning eksport salohiyatiga ta’siri.
34. Mintaqaviy strategik rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o‘rni
35. Axborot tizimlarini shakllantirish va uning hududiy rivojlanishiga ta’siri.
36. Raqamli iqtisod infratuzilmasini rivojlantirish.

37. “Yashil iqtisod” va mintaqaning strategik rivojlanishi
38. “Yashil iqtisodiyot”ni shakllantirishning nazariy-metodologik jihatlar.
39. Barqaror rivojlanishga erishishda qayta tiklanuvchi energetikani rivojlantirishning strategik yo‘nalishlari.
40. Mintaqada innovatsion iqtisodni rivojlanishi va uni strategik rivojlanish bilan o‘zaro bog‘liqligi
41. Xalqaro raqobatni o‘shirish sharoitida hududiy innovatsiya ekotizimlarini shakllanishi.
42. Hududlarda ilmiy g‘oyalarni tijoratlashtirishning xorij tajribasi.
43. Mintaqalarni strategik rivojlanishiga kompleks yondashuv
44. Mintaqalarni strategik rivojlanishi hududiy mehnat resurslaridan samarali foydalanish
45. Raqobatbardosh bozorlarni rivojlantirish sharoitida mintaqalar iqtisodiyotining kompleks rivojlanish darajasi.
46. Mintaqalari iqtisodiyotining salohiyati va uning barqaror rivojlanish bilan bog‘liqligi
47. Hududlar iqtisodiy salohiyatini baholash usullari va ulardan foydalanish imkoniyatlari.
48. Hududiy mehnat resurslarini prognoz qilish va rejalashtirish
49. G‘arb iqtisodiyotida “klaster” tushunchasiga berilgan ta’riflar
50. Xududiy eksport tizimi tarkibining mazmun mohiyati
51. Tashqi savdo balansining mazmuni va mohiyati
52. Mintaqani innovatsion salohiyatini baholash ko‘rsatkichlari
53. AQShda mintaqaviy rivojlanish strategiyalarini qo‘llanilishi
54. Mintaqaviy rivojlanish strategiyalarida ishlab chiqarish kuchlarini joylashtirish
55. O‘zbekistonda mintaqaviy rivojlanishida barqarorlik tamoyili

Asosiy adabiyotlar

1. Berejnov G.V. Strategiya konkurentnogo razvitiya regiona: Uchebnik dlya magistrov/ G.V. Berejnov.— M.: Izdatelsko-torgovaya korporatsiya «Dashkov i K°»,2020.—256 s. (4 ekz.)
2. Burov M. P., Regionalnaya ekonomika i upravlenie territorialnym razvitiem [Elektronnyy resurs] / Burov M. P. - M. : Dashkov i K, 2017. - 446 s. - ISBN 978-5-394-02734-5 - Rejim dostupa:<http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785394027345.html>
3. Bozo N.V., Regionalnaya ekonomika [Elektronnyy resurs]: ucheb. posobie / Bozo N.V. - Novosibirsk : Izd-vo NGTU, 2012. - 196 s. - ISBN 978-5-7782-1977-9 - Rejim dostupa: <http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785778219779.html>
4. Granberg Aleksandr Grigorevich. Osnovy regionalnoy ekonomiki : ucheb. dlya vuzov / Granberg, Aleksandr Grigorevich. - M. : GU VSHE, 2000. - 495 s. - (Taxis). - ISBN 5-7598-0074-4: 102-00 : 102-00.(47ekz.)
5. Strategicheskoe upravlenie: Region. Gorod. Predpriyatie / pod red. D.S. Lvova, A.G. Granberga, A.P. Egorshina. - M. : Ekonomika, 2004. - 605 s.

- (Otdelenie obshchestvennykh nauk RAN. Nijnegorodskiyin-t menedjmenta i biznesa). - ISBN 5-282-02326-1: 255-00 : 255-00.(16ekz.)
6. Litvinseva G.P., Sovremennaya ekonomika i upravlenie: instituty, innovatsii, texnologii: Issledovanie otdelnykh aspektov institutsionalnogo i regionalnogo razvitiya [Elektronnyy resurs] / Litvinseva G.P. - Novosibirsk : Izd-vo NGTU, 2016. - 248 s. - ISBN 978-5-7782-3069-9 - Rejim dostupa:<http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785778230699.html>
 7. Satton R., Oxota za ideyami: Kak otorvatsya ot konkurentov, narushaya vse pravila [Elektronnyy resurs] / Robert Satton - M. : Alpina Publisher, 2016. - 335 s. - ISBN 978-5-9614-4369-1 - Rejim dostupa: <http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785961443691.html>

Qo'shimcha adabiyotlar:

- 1.Mirziyoev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Malakatimizni 2016 yildagi ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yakunlarini har tomonlama tahlil qilish hamda respublika hukumatining 2017 yil uchun iqtisodiy va ijtimoiy dasturi eng muhim yo'nalishlari va ustuvor vazifalarini belgilashga bag'ishlangan kengaytirilgan majlisi. “Xalq so'zi” gazetasi, 2017 yil, 18 yanvar
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi –T.: O'zbekiston, 2014. -46 b.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2019 yil, 28 dekabr. Xalq so'zi.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2020 yil, 24yanvar. Xalq so'zi.
5. Arguchinseva A.V., Modelirovanie i upravlenie protsessami regionalnogo razvitiya [Elektronnyy resurs] / Pod red. S.N. Vasileva. - M. : FIZMATLIT, 2001. - 432 s. - ISBN 5-9921-0104-8 - Rejim dostupa: <http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN5992101048.html>
6. Berejnov G.V. Strategiya pozitivnogo i kreativnogo razvitiya predpriyatiya: Uchebnikdlya magistrov / G. V. Berejnov, V. V. Dergunov. — 2-e izd., dop. — M.: Izdatelsko-torgovaya korporatsiya «Dashkov i K°», 2018. — 692 s. (grif FIRO) (3ekz).
7. Golov R. S., Organizatsiya proizvodstva, ekonomika i upravlenie v promyshlennosti [Elektronnyy resurs] / Golov R. S. - M. : Dashkov i K, 2017. - 858 s. - ISBN 978-5-394-02667-6 - Rejim dostupa: <http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785394026676.html>
8. Deming E. Novaya ekonomika. M.: EKSMO, 2006. Layker, Dj. Korporativnaya kultura Toyota: Uroki dlya drugix kompaniy :per.s angl. / nauch. red. E. Bashkardin. - 3-e izd. - M. : Alpina Publisher, 2015. - 354 s. - (Modeli menedjmenta veduyix korporatsiy). - ISBN 978-5-9614-5705-6: (20ekz).
9. Ignatov V.G. Regionovedenie (ekonomika i upravlenie) : ucheb. posob. / V. G. Ignatov, V. I. Butov. - M.- Rostov n/D :Tessa: Mart, 2000. - 416 s. - ISBN 5-241-00025-9: 106-08 : 106-08.(2ekz).

10. Layker, Dj. Korporativnaya kultura Toyota: Uroki dlya drugix kompaniy : per.s angl. / nauch. red. E. Bashkardin. - 3-e izd. - M. : Alpina Pabliher, 2015. - 354 s. - (Modeli menedjmenta vedущix korporatsiy). – ISBN 978-5-9614-5705-6: 20ekz).
11. Porter M. Mejdunarodnaya konkurensiya: Konkurentnye preimushchestva stran : per s angl. / predisl. V.D. Ицетинина . - M. : Alpina Pabliher, 2016. - 948 s. - ISBN 978-5-9614-4835-1: (4ekz).
12. Minsberg G. Strategicheskoe safari: Ekskursiyapo debryam strategicheskogo menedjmenta [Elektronnyy resurs]prakticheskoe posobie / Genri Minsberg, Bryus Alstrand, Jozef Lampel ; Per. s angl. - M. : Alpina Pabliher, 2013. - 367 s. (Seriya "SKOLKOVO") - ISBN 978-5-9614-2223-8 - Rejim dostupa: <http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785961422238.html>
13. Filimonenko I.V., Upravlenie lokalnymi ryinkami regiona kak faktorami ekonomicheskogo rosta [Elektronnyy resurs] / I.V. Filimonenko - Krasnoyarsk : SFU, 2013. - 460 s. - ISBN 978-5-7638-2911-2 - Rejim dostupa: <http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785763829112.html>

Internet saytlari

1. <http://www.gov.uz> – O‘zbekiston Respublikasi xukumat portali
2. <http://www.lex.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi
3. <http://www.stat.uz>– O‘zbekiston Respublikasi davlat statistika qo‘mitasi rasmiy sayti.
4. <http://www.cbu.uz>– O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti.
5. <http://www.mineconomy.uz>
6. <http://www.soliq.uz>
7. <http://www.worldbank.org>.
8. <http://www.mf.uz>
9. <http://www.cbu.uz>
10. <http://www.ebrd.org>.
11. <http://www.imf.org>.

BAHOLASH MEZONI

I. 5232300 – Mintaqaviy iqtisodiyot yo'nalishi talabalariga mutaxassislik fanlaridan Davlat attestatsiyasini yozma shaklda o'tkazish tartibi va baholash mezon

Bitiruvchi kurs talabalari Iqtisodiyot nazariyasi, Mintaqaviy va mahalliy moliya, Mintaqaviy iqtisodiyot, Mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini prognozlash, Mintaqaviy rivojlanish strategiyalari fanlaridan Davlat attestatsiyasi ko'p variantli yozma shaklda o'tkaziladi. "Yozma" variantlarning har bir savol uchun javob 20 ball bilan baholanadi.

Davlat attestatsiyasida har bir yozma javoblar quyidagi mezon asosida baholanadi:

- berilgan savolga to'g'ri va to'liq javob yozilsa, savolning mazmuni, mohiyati to'g'ri va izchil yoritilsa, shuningdek, ijodiy yondashilsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa o'zlashtirish ko'rsatkichi **18 - 20 ball** oralig'ida baholanadi;
- berilgan savolga to'g'ri javob yozilsa, savolning mazmuni to'liq yoritilgan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi **14 – 17,9 ball** oralig'ida baholanadi;
- berilgan savolga og'zaki javob noto'g'ri yoki yuzaki yozilgan bo'lsa, biroq berilgan savolning mazmuni to'liq yoritilmagan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi **12-13,9 ball** oralig'ida baholanadi;
- berilgan savolga javob noto'g'ri yoki yuzaki javob berilsa, qo'yilgan masalaning mohiyati mazmuni ochib berilmasa, unda o'zlashtirish ko'rsatkichi 0 - 11,9 ball oralig'ida baholanadi. (18-20 ball - a'lo, 14-17,9 ball - yaxshi, 12-13,9 ball - qoniqarli, 0-11 ball - qoniqarsiz).

Yakuniy davlat attestatsiya 5 ta savoldan iborat bo'lib, jami 100 balldan baholanadi va quyidagi jadval yordamida 5 baholikga o'tkaziladi.

Baholashni 100 ballik shkaladan 5 baholik shkalaga o'tkazish jadvali

5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala
5,00 — 4,96	100	4,30 — 4,26	86	3,60 — 3,56	72
4,95 — 4,91	99	4,25 — 4,21	85	3,55 — 3,51	71
4,90 — 4,86	98	4,20 — 4,16	84	3,50 — 3,46	70
4,85 — 4,81	97	4,15 — 4,11	83	3,45 — 3,41	69
4,80 — 4,76	96	4,10 — 4,06	82	3,40 — 3,36	68
4,75 — 4,71	95	4,05 — 4,01	81	3,35 — 3,31	67
4,70 — 4,66	94	4,00 — 3,96	80	3,30 — 3,26	66

4,65 — 4,61	93	3,95 — 3,91	79	3,25 — 3,21	65
4,60 — 4,56	92	3,90 — 3,86	78	3,20 — 3,16	64
4,55 — 4,51	91	3,85 — 3,81	77	3,15 — 3,11	63
4,50 — 4,46	90	3,80 — 3,76	76	3,10 — 3,06	62
4,45 — 4,41	89	3,75 — 3,71	75	3,05 — 3,01	61
4,40 — 4,36	88	3,70 — 3,66	74	3,00	60
4,35 — 4,31	87	3,65 — 3,61	73	3,0 dan kam	60 dan kam

II. 5232300 – Mintaqaviy iqtisodiyot yo'nalishi talabalariga mutaxassislik fanlaridan Davlat attestatsiyasi test sinovi shaklida o'tkazish tartibi va baholash mezonlari

Iqtisodiyot nazariyasi, Mintaqaviy va mahalliy moliya, Mintaqaviy iqtisodiyot, Mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini prognozlash, Mintaqaviy rivojlanish strategiyalari fanlaridan ko'p variantli test sinovi shaklida o'tkazilsa har bir variant 100 ta yoki 50 ta test savollaridan iborat bo'ladi. Olingan ballni yuqoridagi jadval orqali 5 baholik tizimga o'tkaziladi.

Baholash usullari	Test topshiriqlari, yozma ish, tahlil uchun misollar, taqdimotlar
Baholash mezonlari	5 (a'lo) – fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtira olish; – fanga oid ko'rsatkichlarni tahlil qilishda ijodiy fikrlay olish; – o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish; – o'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; – tahlil natijalari asosida vaziyatga to'g'ri va xolisona baho berish; – o'rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish va tegishli qarorlar qabul qilish. 4 (yaxshi) – o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish; – tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish; – o'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; – o'rganilayotgan jarayonlarni jadvallar orqali tahlil etish va tegishli qarorlar qabul qilish.

	3 (qoniqarli) – o’rganilayotgan jarayonga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to’la baho berish; – o’rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish. – qaror qabul qilish haqida umumiy biliga ega bo’lish 2 (qoniqarsiz) – o’tilgan fanning nazariy va uslubiy asoslarini bilmaslik; o’tilayotgan fan qonuniyatlarini o’zlashtirishmaslikni bilmaslik
--	---

Umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan Davlat attestatsiyasi bo’yicha umumiy o’zlashtirish ko’rsatkichi 2 dan 5 baholanadi (5 baho – a’lo, 4 baho – yaxshi, 3 baho – qoniqarli, 2 baho – qoniqarsiz) yoki baholash 100 ballik shkaladan 5 baholik shkalaga o’tkaziladi.

ESLATMA: Yakuniy davlat attestatsiya jarayonida qo’yilgan bahodan norozi bo’lgan bitiruvchilar yakuniy davlat attestatsiyasi ballari e’lon qilingan kundan e’tiboran uch kun muddat ichida appelyatsiya komissiyasiga murojaat qilishga haqli. Yakuniy davlat attestatsiya komissiyasi va talaba o’rtasida baholash ballari bo’yicha yuzaga kelishi mumkin bo’lgan muammolar maxsus appelyatsiya komissiyasi tomonidan ko’rib chiqiladi hamda DAK raisi bilan kelishilgan holda xulosa qilinadi.

